

तत्तुहीतविषयं मनः बुद्ध्यानिश्चयरूपयानियम्य तन्मात्रं कृत्वा एतां बुद्धिं क्षेत्रज्ञे बुद्ध्यादिदृष्टिरनिनयेत् प्रविलापयेत् तंच क्षेत्रज्ञमात्मनि शुद्धे मंच शुद्धमात्मानमात्मैवाहमित्यात्मनि शुद्धे ब्रह्मणि अवरुध्य एकीकृत्य लब्धोपशांतिः प्राप्तनिर्वृतिः सन्नकृत्याद्विरमेत् ततः परंप्राप्याभावात् ॥ १६ ॥ तदेवाह नयत्रेति यत्रात्मस्वरूपे कालो न प्रभुः किमपि कर्तुं न समर्थः अतएव देवाः न प्रभवइत्याह अनिमिषां देवानां परः प्रभुः कालोऽपि यत्र न प्रभुः तत्र कुतो न देवाः प्रभवेयुः देव नियम्यानां तु जगतां प्राणिनां कावार्त्तं त्याह जगतामिति कुतो न प्रभवन्तीत्यपेक्षायां निरुपाधित्वादित्याह नयत्रेति यद्वा जगत्कारणान्यपि नयस्य सृष्ट्यादौ प्रभवन्तीत्याह नयत्रेति विकारोऽहंकारः ॥ १७ ॥ निरुपाधित्वं कुत इत्यत आह परमिति यद्यस्मात् अतत् आत्मव्यतिरिक्तं नेति नेतीत्येवमुत्पट्टमिच्छवोदौरात्म्यं देहाद्यात्मत्वं विसृज्य अर्हस्थ पूज्यस्य श्रीविष्णोः पदं पदे पदे क्षणे क्षणे हृदा उपगुह्य आश्लिष्य नान्यस्मिन्सौहृदं ये

मनःस्वबुद्ध्यामलया नियम्य क्षेत्रज्ञ एतां निनयेत्तमात्मनि ॥ आत्मानमात्मन्यवरुध्य धीरो लब्धोपशांतिर्विरमेत्कृत्यात् ॥ १६ ॥ नयत्र कालोऽनिमिषां परः प्रभुः कुतो न देवा जगतां यदृशिरे ॥ नयत्र सत्त्वं नरजस्तमश्च न वै विकारो न महान् प्रधानम् ॥ १७ ॥ परंपदं वैष्णवमामनंति तद्यन्नेति नेतीत्यत दुस्सिद्धक्षवः ॥ विसृज्य दौरात्म्यमनन्यसौहृदाहृदोपगुह्यार्हपदं पदे पदे ॥ १८ ॥ इत्थं मुनिस्तूपरमेद्व्यवस्थितो विज्ञानदृग्वीर्यसुरंधिताशयः ॥ स्वपार्ष्णिना पीड्य गुदं ततोऽनिलं स्थानेषु षट्सूत्रमयेज्जितकृमः ॥ १९ ॥ नाभ्यां स्थितं हृद्यधिरोप्य तस्माद्गुदानगत्पोरसितं नयेन्मुनिः ॥ ततोऽनुसंधाय धियामनस्वी स्वतालुमूलं शनकैर्नयेत् ॥ २० ॥ तस्माद्गुवोरंतरमुन्नयेत् निरुद्धसप्तायतनोऽनपेक्षः ॥ स्थित्वा मुहूर्तार्धमकुंठदृष्टिर्निर्भिद्य मूर्धन्विस्तृजेत्परंगतः ॥ २१ ॥

षांतथाभूताः संतः तद्वैष्णवं पदमतएव परं सर्वतः श्रेष्ठमामनंतीत्यन्वयः ॥ १८ ॥ तस्मादित्थं ब्रह्मत्वेन व्यवस्थितो मुनिरुपरमेत् तु शब्देन यदि प्रयास्य निविक्ष्यमाणात्सकामाद्विशेष उक्तः तमाह विज्ञायतेऽनेनेति विज्ञानं शास्त्रं तेन जातादृक्ज्ञानं तस्य वीर्यबलं तेन सुरंधिताः विहिंसिताः आशयाविषयवासनायस्यसः इदानीं तस्य देहत्यागप्रकारमाह स्वपार्ष्णिना पादमूले न गुदं मूलाधारमापीड्य निरुध्य अनिलं प्राणमुन्नमयेत् ऊर्ध्वं नयेत् जितः कृमोयेन षट्सु स्थानेषु नाभ्यादिषु ॥ १९ ॥ नाभ्यां मणिपूरके स्थितं हृदि अनाहतचक्रे अधिरोप्य उरसिकंठादधोदेशे स्थिते विशुद्धिचक्रे मनस्वीजितचित्तः स्वतालुमूलं तस्यैव चक्रस्यापदेशम् ततो बहुधा गमनसंभवाच्छनकैरित्युक्तम् ॥ २० ॥ तस्माद्गुवोरंतरमाज्ञाचक्रम् निरुद्धानिश्रोत्रेनेत्रेनासिके मुखं चेत्येवं सप्तायतनानि प्राणमार्गायेन सः अनपेक्षश्चेत्परं ब्रह्मगतः सन् मूर्धन् मूर्धनि ब्रह्मरंभ्रे निर्भिद्य देहमिन्द्रियाणि च विसृजेत् ॥ २१ ॥